

Časem bylo by radno pojmuti přímo v program listu i studie stylistické a poetické a ukazovat, jak tvořivost jazyková souvisí s tvořivostí básnickou a slovně uměleckou.

Ale od jednoho bludu jest třeba varovati, přes všechny sympatie, které mám k tomuto dílu očistnému: aby nebyla pouhá jazyková správnost směřována se stylovou silou a výrazností — blud, kterým bývají mámeni zvláště často filologové z profese. Správnost není kategorie estetická, není tvůrčí klad; jest pojmově cosi pouze záporného: nedostatek prohrěšků. Jsou velcí stylisté, na př. Flaubert, jejichž řeč není gramaticky bezvadná, a přece neubírá tento poznatek nic z jedinečné ceny jejich tvořivosti stylové. Vynikající německý literární historik poznamenává, že po Wustmannových Sprachdummheiten, které vymítaly nedbalost, ospalost a nemyslivost jazykovou z literatury a novinářství německého koštětem hodným věru hnoje z chléva Augiášova, píše se sice snad poněkud korektněji, ale nikterak výrazněji a uvědoměleji; a jiný literární historik ukázal, jak významný německý novelistka Storm pokazil v definitivním vydání svých prací jejich původní silný a kořenný rytmus puristickými úzkostlivostmi a vrtochy. Jest třeba uvědomiti si při každém díle toho rázu, jako jest očistná akce Naší řeči, že dílo básnické jest více méně šťastné příměří mezi tradičními hodnotami výrazovými, tedy jazykem historickým, a tvořivou výbojností výrazu individuálního. Jen kdo dovede se se zájmem, láskou a pochopením vmysliť a vcítiti v tento děj, může oceniti spravedlivě dílo básnické s hlediska estetického a nenakvasiti se na ně krátkozrakým hněvem filologického purismu.

Jazyk Nerudův jistě není nejčistší a nejsprávnější, a přece má svůj rytmus, svůj dech, svůj tep, a proto svou výrazovou nutnost, které bys rozrušil, kdybys jej chtěl mistrovati nějakými normami a normály jazykového purismu.

O trhavé kritice a nedemokratické bibliofilii

V jednom z nedávných čísel *Zlaté Prahy* uveřejněn byl článek „Z kulturního života“, nepodepsaný a tedy z pera redaktorova. V článku tom pisatel zle bouří proti nové prý kritické módě trhavé, jež vrhá se na bezbranné oběti — není pochyby, že tu p. Pallas do romantických poloh překládá náš nepřiznivý, ač jinak zcela slušný referát o sl. Meineckové. Chápu, že referát našeho listu byl p. Pallasovi nepřijemný, poněvadž p. Pallas knize této patronoval, ale slečně Meineckové byl by býval prospěl mnohem více než svým sentimentálníčením, kdyby ji byl *zavčas* upozornil na slabiny jejího románu a pohnul ji, aby jej prohloubila a propracovala. Redaktor jest u začátečníka vždycky spoluzodpovědný!

Na tento domnělý zlořád byl navázán v *Zlaté Praze* hned nešvar nový, a sice: nešvar drahých tisků bibliofilských, které prý také nyní se rozmáhají a jež jsou prý hříchem na demokratisaci knihy. Jest pravda, že bibliofilie jest se stanoviska sociálního zjev povážlivý, jako jest vůbec škodlivý stav dnešní, kde umělecké dílo jest zbožím tržním, ale vina toho není na nakladateli takových tisků, nýbrž na dnešním řádu kapitalistickém a na dnešním hospodářském ustrojení naší společnosti, která převádí na peníz všechny statky, i statky duchové. Nakladatel musí zaplatiti nejen všechn nejlepší materiál, zvláště pečlivě volený a vybíraný, ale i umělce

kreslíře, umělce typografa, umělce knihaře; jest přirozené, že nemůže pak knihu prodávati lacino. Kdyby bibliofilie ujal se stát, mohly by býti tisky bibliofilské značně levnější — není pochyby; a kdyby se dávaly přemií hochům, jinochům a mužům při určitých slavnostních příležitostech, chutnaly by ještě levněji — také nesporné. To všecko jest ovšem sociální hubbou budoucnosti. Avšak *sociálním zlořádem na druhou a estetickým zlořádem na druhou* jsou *drahé* a přitom *špatné* tisky bibliofilské; a ty nalezne p. Pallas těsně před svým prahem, před nímž by měl i v tomto případě nejprve zametat. Takovými tisky jsou na př. Puškinův *Evžen Oněgin* vypravený Štáflem a Máchovi *Cikáni* vypravení týmž mistrem a vydání Ottou.

Nové knihy (1)

Naši redakci byla v poslední době zaslána řada různých, více méně důležitých a významných publikací, které zde sestavuji a prozatím stručně oznamuji: k některým z nich vrátí se náš list obšírným rozbořem kritickým.

U Laichtra vyšel 2. svazek *Sebraných spisů Františka Ladislava Čelakovského*, obsahující *Růži stolistou*, *Epigramy* a *Anthologii*. Vydání toto, které ze všech svého oboru vyhovuje nejvíce přísným požadavkům kladeným vědou filologickou a literárně historickou na edici *kritickou*, pořídil Jan Jakubec. Svazek má obšírný úvod literárně historický o 48 stránkách a obšírnější ještě poznámky. Laik sotva tuší, kolik píle, lásky a důmyslu stojí takové svědomité vydání.

Týmž nákladem byl vydán 3. svazek *Vybraných spisů Karla Sabinvy* redakci Jana Thona. Kniha o 480 stránkách přináší literárně historické stati a články Sabinovy o Nerudovi, Heydukovi, Vavákovi, Hálkovi, Vinařickém, Stachovi atd., pak theoretické úvahy rázu kritického i polemického.

Tamtéž v překladě a s úvodem Zdeňka Franty mohutná filosofickopolemická a sociální exhorta, z půle apotheosa opravdové harmonické kultury středověké, z půle útok na liberalisticko-diletantní klamy průmyslové lžicivilisace moderní, *Tomáše Carlyla Minulost a přítomnost*; a posléze mladého filosofa *Tomáše Trnky* essay, usilující dobrati se tvořivého smyslu *války* mimo apriorism jejich obhájců i zahrhovatelů.

U Ottý ve Světové knihovně vydány *Alexandra Dumase syna Dáma s kameliemi*, v překladě a s úvodem Hanuše Jelínka, a *Jeana Paula Doč idly*, překladem Karla Franty.

Josef R. Vilímek posílá nám tři povídky *Boženy Benešové Kruté mládí*, které jsou umělecky i básnicky z nejlepšího, co přinesla tvorba beletristická v poslední době, a čtyři komedie *Viléma Skocha Hovory lásky*, obsahující „Papírový ideál“, „Poslední večeri“, „Skrvnu od vína“, „Ze všech nejsmutnější“, na nejlepších svých místech jen slabý odvar Schnitzlerova Anatola.

F. Topič nové svazečky *Ducha a světa: Arne Novákovu Kritiku literární, Methody a směry*, pak *Zásady a praxi, L. Weignerovo Lidové a národní umění*. Dvě knížky o literární kritice od Arne Nováka jsou dobrý úvod do různých odvětví vědy literárně historické, napsané se značným rozhledem po historii těchto disciplin i nynějším stavu badání, a podávající dobrý přehled české i cizí literatury pomocné.

U Kočího v Knihovně souvislé četby školní vyšly *Tyršovy Zákony komposice*